

**Силабус курсу «Український мовленнєвий етикет»
третього навчального року
2021/2022 навчального року**

Назва курсу	Український мовленнєвий етикет (дисц. за вибором)
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська, 1.
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра української мови імені професора Івана Ковалика
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань 03 Гуманітарні науки. Спеціальність 035 Філологія, 014 Середня освіта. Спеціалізація 035.01 Українська мова та література, 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), 035.03.Слов'янські мови та література(переклад включно),. 035.06, Східні мови та літератури
Викладачі курсу	доц. Білоус М.П.
Контактна інформація викладачів	Bilous.mp46@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	середа (16.30)
Сторінка курсу	http://philology.lnu.edu.ua/employee/bilous-mariya
Інформація про курс	«Український мовленнєвий етикет» – важливий і необхідний компонент навчальної програми професійної філологічної освіти. Поглиблене вивчення питань національно-культурної специфіки спілкування українського народу, зокрема його мовленнєвого етикету, сприятиме піднесенню загальної культури студентів, культури їхнього мовлення, вихованню справжньої інтелігентності. Завдання курсу «Український мовленнєвий етикет» полягає в тому, щоб розкрити самотність національних форм українського мовленнєвого етикету, висвітлити їх в історичному розвитку і зв'язку з етнопсихологічними рисами українського народу, його світоглядом, культурною еволюцією. Проаналізувати причини психомовленнєвої деформації комунікативної поведінки в тоталітарному суспільстві, окреслити місце і роль етикетного

	виховання у шкільних гуманітарних дисциплінах, зокрема при вивченні української мови.
<p>Коротка анотація курсу</p>	<p>Курс «Український мовленнєвий етикет» призначений для студентів третього року навчання спеціальностей «філологія» та «середня освіта», слов'янські мови та література (переклад включно), східні мови та літератури. Курс належить до блоку вибіркового дисциплін та опирається на теоретичні знання і практичні навички, отримані попередньо під час вивчення таких дисциплін, як «Лексикологія та лексикографія», «Діалектологія», також – прослуханих мовознавчих спецкурсів, дає підґрунтя для вивчення курсу історії української літературної мови, педагогіки, методики викладання української мови в середній школі. Завдання курсу «Український мовленнєвий етикет» – розкрити самотність національних форм українського мовленнєвого етикету, висвітлити їх в історичному розвитку і зв'язку з етнопсихологічними рисами українського народу, його світоглядом, культурною еволюцією. Проаналізувати причини психомовленнєвої деформації комунікативної поведінки в тоталітарному суспільстві, окреслити місце і роль етикетного виховання у шкільних гуманітарних дисциплінах, зокрема при вивченні української мови.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Мета курсу – ознайомити студентів із національними особливостями мовленнєвого етикету та основними правилами мовленнєвої етикетної поведінки.</p> <p>Цілі: навчити студентів правильно моделювати свою мовленнєву поведінку в різних етикетних ситуаціях; правильно обирати тональність спілкування.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики.: Підручник. — К., 2004. — 344с. 2. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — 220с. <p>Допоміжна До розділу «Культура спілкування. Етикет. Мовленнєвий етикет»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головацький Я. Слова вітання, благословенства, чемності й обичайності у русинів // Вінок русинам на обжинки. — Відень, 1847 2. Бацевич Словник термінів міжкультурної комунікації. — К., 2007. — 207 с 3. Корніяка О. Мистецтво гречності. — К., 1995. — 94 с. 4. Сімович В. Наша товариська мова // Назустріч. — 1934. — Ч.5. — С.1.

5. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет // Дивослово. — 1998. — №3. — С.20-21.

6. Сумцов М. Культурные переживания. К., 1890.

7. Татаревич Г. Етикет і ментальність // Дивослово, 1998. - № 3. — С.18-.

До розділу «Етикетні вислови та їх реалізація в різних мовленнєвих ситуаціях».

1. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. — К., 1998. - 475с.

2. Ковтун А. А. Назви духовних осіб в українській художній прозі ХХст // Дивослово. - 2005. - №12. — С. 48-51.

3. Кононенко В. І. Етнічно-регіональний мовленнєвий етикет галичан // Мова. Культура. Стиль. Зб. статей. — Київ; Івано-Франківськ, 2002. - С. 75-84.

4. Мельничук О.М. Християнсько-релігійні елементи у формулах ввічливості українського народу // Науковий вісник Чернівецького університету: Слов'янська філологія. - Чернівці: Рута, 2000. - Вип. 87. - С. 101-103.

5. Мельничук О.М. Традиційне та специфічне у системі „формул ввічливості” в сучасній українській мові // Науковий вісник Чернівецького університету: Слов'янська філологія. - Чернівці: Рута, 2001. - Вип. 116. - С. 128-132.

6. Мельничук О.М. Синтаксична природа формул подяки // Лінгвістичні студії: Збірник наукових праць. - Донецьк: ДонНУ, 2001. - Вип. 7. - С. 97-100.

7. Мельничук О.М. Регіональні формули ввічливості у мовленні українців // Науковий вісник Чернівецького університету: Слов'янська філологія. - Чернівці: Рута, 2003. - Вип. 170-171. - С. 71-76.

8.. Миронюк О. Історія українського мовленнєвого етикету. Звертання. — К., 2006. — 167с.

9. Миронюк О. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові // Мовознавство. — 1993. - № 2. — С. 55-63.

10. Плющ Н. П. Формули ввічливості в системі українського мовного етикету // Українська мова і сучасність. — К., 1991. - С. 90-98.

11.Пуряєва Н.В. Українська церковна титулатура // Мовознавство. — 2000. - № 2-3. — С. 45-54.

12. Скаб М. С., Бабич Н. Д. та ін. Українська система найменувань адресата мовлення. — Чернівці, 2008.

13. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет // Дивослово. - 1998 - № 3. — С. 20-21.

10. Чак Є Мовий етикет і ...займенник // Мовознавство. — 1996. - №4. — С. 9-14.

14. Чак Є. Мовний етикет.: «Пане-товаришу!» // Дивослово. — 1998. - №7. - С. 13-17.

Тривалість курсу	Один семестр (6)
Обсяг курсу	<p>Етикетна функція мови та сфери її реалізації. Поняття "етикет". Рівні етикету: паралінгвістичний (кінетичний, проксемічний) і вербальний. Мережевий етикет. Національна специфіка етикетних норм усіх рівнів.</p> <p>Національна специфіка етикетних формул українського народу. Їх зв'язок з етнопсихологічними рисами українців, світоглядом і культурною еволюцією народу. Вислови ввічливості різних етикетних ситуацій Місце і роль етикетного виховання у шкільних гуманітарних курсах. Вивчення висловів мовленнєвого етикету на уроках української мови.</p> <p>Загальний обсяг 75 годин, у т. ч. 32 години лекційних і 43 години самостійної роботи. 2,5 кредити ЄКТС. 2 модулі.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Студент повинен</p> <p>а) з н а т и:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) види мовленнєвої діяльності; 2) функції мовлення, зокрема етикетну; 3) загальноетичні правила спілкування; 4) тональності спілкування; 5) різновиди етикету; 6) взаємозв'язок етикету з моральними нормами, загальною культурою, освіченістю й ввічливістю. <p>б) у м і т и:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) правильно добирати етикетні вислови в різних етикетних ситуаціях; 2) правильно моделювати свою етикетну поведінку в різних мовленнєвих ситуаціях; 3) правильно обирати тональність спілкування.
Ключові слова	Етикет, етикетна ситуація, мовленнєвий етикет, мережений етикет, ввічливість, вітання, прощання, подяка, звертання, вибачення, фатичне спілкування лексикологія, лексикографія, діалектологія, історія української мови, ономастика, лінгводидактика.
Формат курсу	Очний
Теми	* СХЕМА КУРСУ

Підсумковий контроль, форма	Залік
Пре реквізити	Курс української лексикології та лексикографії, діалектології, загального мовознавства
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Курс «Український мовленнєвий етикет» передбачає застосування описового методу як сукупності процедур інвентаризації, таксономії й інтерпретації досліджуваних мовних явищ на певному етапі розвитку мови; описовий метод (прийоми систематизації, трансформації) буде поєднано зі структурним (вичленовування одиниць мовленнєвого етикету), із конструктивним (моделювання етикетних ситуацій), з елементами порівняльно-історичного методу (прийоми хронологізації, внутрішньої реконструкції) для висвітлення фактів з історії мови і розкриття історичних, часом етимологічних причин побутування окремих етикетних висловів певного часового зрізу чи сучасного стану. Застосування загальнонаукових підходів індукції, дедукції; діахронного і синхронного підходів, а також методики моделювання етикетних ситуацій реалізується завдяки пояснювально-ілюстративному, репродуктивному, науково-дослідницькому методам, словесним і наочним прийомам.
Необхідне обладнання	Проектор
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так: <ul style="list-style-type: none"> •Реферат: 10% семестрової оцінки ; максимальна кількість балів 10 •Збір ілюстративного матеріалу до етикетних ситуацій 10% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 10 • модулі: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30; • залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. Підсумкова максимальна кількість балів 100.
Питання до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. Спілкування та його види. 2. Особливості віртуального спілкування. 3. Етикет. Різновиди етикету. 4. Етноетикет. 5. Мовленнєвий і спілкувальний етикет. 6. Етикет і мораль.. 7. Основні етикетні правила для мовця. 8. Основні етикетні правила для слухача. 9. Невербальні засоби етикетного спілкування. 10. Тональність спілкування. 11. Етикетні ситуації.. 12. Привітання. 13. Звертання. 14. Вибачення і подяка. 15. Фатичне спілкування. 16. Прощання.

	17. Прохання, порада і наказ. 18. Відмова і згода. 19. Розрада і співчуття. 20. Зауваження і докір. 21. Телефонна розмова. 22. Етикет електронного листування 23. Мережевий етикет. 24. Дослідники українського мовленнєвого етикету.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

СХЕМА КУРСУ

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльність і (заняття)	Література	Завдання, год	Термін виконан ня
	МОДУЛЬ І				
1 тиж. 2 год.	Тема 1. Мова і суспільство. Соціолінгвістика. Етнолінгвістика. Функції мови: комунікативна, емотивна, фактична та ін.	лекція	Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики.: Підручник. — К., 2004. — 344с. Радевич-Винницький Я.Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — 220 с.		
2 тиж. 2 год.	Тема 2.Етикетна функція мови та сфери її реалізації. Поняття «етикет». Рівні етикету: паралінгвістичний, кінетичний, проксемічний, вербальний.	лекція	С. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики.: Підручник. — К., 2004. - С. 251-261. Радевич-Винницький Я.Етикет і культура		

	Національна специфіка етикетних норм усіх рівнів.		спілкування. — Львів, 2001. — С. 14-32.		
3 тиж. 2 год.	Тема 3. Спілкування і його види. Мовленнєва поведінка. Соціальні ролі мовця. Поняття мовленнєвої ситуації.	лекція	Абрамович С. Д., Чікарьова М. Ю. Мовленнєва комунікація [Текст] : підручник / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарьова – К. : Центр навч. літ. – 472 с.; Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики.: Підручник. — К., 2004. — С.68-82.	.	
4 тиж. 2 год.	Тема 4. Культура поведінки і культура спілкування. Загальноетичні правила спілкування. Етикет і моральні норми..	лекція	Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — С.39-51	Написання рефератів: 1.«Я. Головацький, М. Сумцов, І. Свенціцький, В. Сімович як дослідники українського мовленнєвого етикету». 2.«Вивчення проблем етикетного спілкування в сучасному українському мовознавстві»	12 год
5 тиж. 2 год.	Тема 5. Поняття «мовленнєвий етикет», його різновиди. Мовленнєвий етикет і культура спілкування. Мовленнєвий етикет і ввічливість	лекція	Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — С.14-32; . Татаревич Г. Етикет і ментальність // Дивослово, 1998 - №3 – С.18-.20	Опрацювати статтю: Чак Є Мовий етикет і ... займенник // Мовознавство . – 1996. - №4. – С.9-14.	1 год

6 тиж. 2 год.	Тема 6.Мовленнєвий етикет у соціолінгвістичному аспекті. Семіотична природа одиниць мовленнєвого етикету.	лекція			
7тиж. 2 год.	Тема 7. Поняття «тональність спілкування». Нейтральна, висока, фамільярна і вульгарна тональності спілкування.	лекція	Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики.: Підручник. — К., 2004. — С. 186-212.		
8тиж. 2 год.	Тема 8. Національна специфіка етикетних формул українців. Їхній зв'язок з етнопсихологічними рисами українців, світоглядом і культурною еволюцією народу	лекція	Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. —к., 1998. -475с ; .Миронюк О. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові // Мовознавство. – 193. - №2. – С.55-63	Опрацювати статтю: Головацький Я. Слова вітання, благословенства, чемності й обичайності у русинів.// Вінок русинам на обжинки. — Відень, 1847.	2 год.
	МОДУЛЬ II				
9тиж. 2 год.	Тема1. Характеристика українських вітальних і прощальних висловів. Історичний коментар.	лекція	Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — С.122-131;157-159	Опис різних етикетних ситуацій в художній літературі(по 5 ілюстрацій до 5 етикетних ситуацій) .Збір матеріалу	10 год
10 тиж 2 год.	Тема2. Особливості і правила фатичного спілкування українців.	лекція			

11 тиж. 2 год.	Тема 3 Форми .етикетних звертань в українській мові. Історичний коментар.	лекція	Радевич-Винницький Я.Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. —С.131-132; Миرونюк О. Історія українського мовленнєвого етикету. Звертання. — — К.,2006. — 167с.;Чак Є. Мовний етикет.: «Пане-товаришу!» // Дивослово. — 1998. № 7. С.13-17.	Опрацювати праці:Скаб М.С.,Бабиц Н.Д. та ін.. Українська система найменувань адресата мовлення. — Чернівці, 2008 С.154 - 239; Пуряєва Н.В. Українська церковна титулатура// Мовознавство . — 2000. - №2-3. — С.45- 54	10 год
12 тиж. 2 год.	Тема 4.Характеристика українських висловів подяки й вибачення різної тональності спілкування. Будова етикетних конструкцій, що виражають прохання, відмову, згоду в різній тональності спілкування	лекція	Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — С.139-150	Опрацювати статтю: Сімович В. Наша товариська мова//Назустр іч. — 1934. — Ч.5. — С.1	2 год
13 тиж 2 год.	Тема5. Будова поздоровчих і запрошувальних конструкцій. Вислови співчуття, схвалення, компліменту. Телефонна розмова	лекція	Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. — Львів, 2001. — С. 147-148; 153, 159-163.		
14 тиж. 2 год.	Тема 6. Психомовленнєва деформація комунікативної поведінки в тоталітарному суспільстві радянського періоду. Етикетні вислови маргінального характеру.	лекція			
15 тиж.	Тема 7. Місце і значення етикетного виховання в шкільних			Скаб М.С.,Бабиц Н.Д. та ін..	6 год.

2 год.	гуманітарних курсах. Вивчення висловів мовленнєвого етикету на уроках української мови	лекція		Українська система найменуван ь адресата мовлення. – Чернівці, 2008. – С.259 – 278	
16 тиж. 2 год.	Тема 8. Мережевий етикет. Основні правила мереженого етикету.	лекція			